

ΓΙΩΣ Ο ΦΟΥΚΩ ΜΑΣ ΒΟΗΘΗΣΕ ΝΑ ΕΡΜΗΝΕΥΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΑΡΑΝΤΙΝΑΣ, ΤΗΣ ΑΓΙΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ, ΤΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟΥ/ΜΑΖΙΚΟΥ/ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΗΣΗΣ

Η θεωρία είναι η ίδια μια πρακτική, όχι λιγότερο απ' ό,τι είναι το αντικείμενό της. Δεν είναι πιο αφηρημένη από το αντικείμενό της. Είναι μια εννοιολογική πρακτική και πρέπει να κριθεί σε σχέση με τις άλλες πρακτικές με τις οποίες αλληλεπιδρά.

Ντελέζ, *Κινηματογράφος Ι: Η εικόνα-κίνηση*

Αυτό που πρέπει να κάνουμε με τα κοινότοπα γεγονότα είναι ν' ανακαλύψουμε –ή να προσπαθήσουμε ν' ανακαλύψουμε– ποια συγκεκριμένα και πιθανώς πρωτότυπα ζητήματα συνδέονται μ' αυτά.

Φουκώ, *Δύο δοκίμια για το υποκείμενο και την εξουσία*

Είχα το προνόμιο να δω τον Φουκώ να υιοθετεί την προτροπή μου –εκφρασμένη ολίγον προβοκατόρικα– να εκληφθούν οι έννοιες ως εργαλεία και οι θεωρίες ως τα κουτιά που τα περιέχουν (αφού η δύναμή τους σπάνια μπορεί να υπερβεί τις υπηρεσίες που προσφέρουν εντός περιορισμένων πεδίων, δηλαδή εντός ιστορικών αλληλουχιών που είναι αναγκαστικά οριοθετημένες). Γι' αυτό δεν θα έπρεπε να εκπλήσσεστε που με βλέπετε σήμερα να κάνω άνω-κάτω την εννοιολογική εργαλειοθήκη του Φουκώ για να δανειστώ κάποια από τα εργαλεία του και, αν χρειαστεί, να τα τροποποιήσω ώστε να προσαρμοστούν στους σκοπούς μου. Επιπλέον, είμαι πεπεισμένος ότι έτσι ακριβώς ήθελε ο Φουκώ να χρησιμοποιούμε τη συμβολή του. Κανείς δεν μπορεί να ελπίζει ότι μέσω μια επεξηγηματικής πρακτικής θα κρατήσει ζωντανή τη σκέψη ενός μεγάλου στοχαστή που μας έχει αφήσει χρόνους. Αντίθετα, μια τέτοια σκέψη μπορεί να κρατηθεί ζωντανή αν ανανεωθεί, αν ξαναγίνει δραστήρια, αν είναι διαρκώς ανοιχτή στην κριτική και αν διατηρήσει τις διακριτές αβεβαιότητές της – με όλους τους κινδύνους που αυτό συνεπάγεται για όσους τολμήσουν αυτό το εγχείρημα.

Γκουαταρί, *Μικροφυσική της εξουσίας και μικροπολιτική της επιθυμίας*

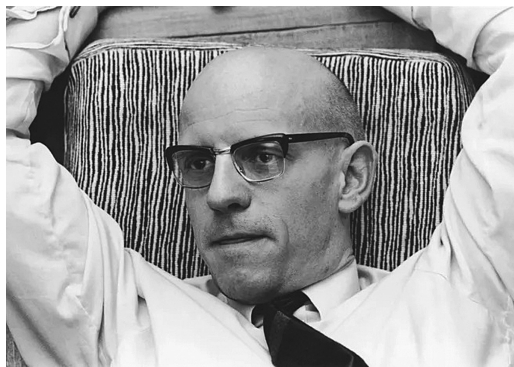
Η θεωρία της Κ.Δ. είναι ξεκάθαρη σ' ένα τουλάχιστον σημείο: *πρέπει να της γίνεται χρήση...* Η δυσκολία δεν έγκειται λοιπόν τόσο στο να κατανοήσουν περισπούδαστα τις θεωρίες της Κ.Δ. όσο στο να τις κάνουν κάτι, έστω και χοντρικά. Αυτό πρέπει να μας απασχολεί πάνω απ' όλα.

Ντεμπόρ, *Εισήγηση στην 7η συνδιάσκεψη της Καταστασιακής Διεθνούς (1966)*

Οι θεωρίες, όμως, δε φτιάχνονται παρά για να πεθαίνουν μέσα στον πόλεμο του χρόνου: είναι μονάδες, λίγο-πολύ ισχυρές, που πρέπει να ρίξεις στη μάχη την κατάλληλη στιγμή κι όποιες κι αν είναι οι αρετές ή οι ανεπάρκειές τους, δεν μπορείς να χρησιμοποιήσεις στα σίγουρα παρά μόνο εκείνες που είναι διαθέσιμες. Όπως ακριβώς οι θεωρίες πρέπει να αντικαθίστανται, επειδή οι αποφασιστικές τους νίκες προκαλούν τη φθορά τους ακόμα περισσότερο απ' ό,τι οι επιμέρους ήττες τους, έτσι και καμιά ζωντανή εποχή δεν είχε ως αφετηρία μια θεωρία: στην αρχή ήταν παιχνίδι, σύγκρουση, ταξίδι.

Ντεμπόρ, *In girum imus nocte et consumimur igni*

Το έργο του Φουκώ μας τράβηξε για πρώτη φορά την προσοχή το 1996, όταν αρχίσαμε να ασχολούμαστε συστηματικά με το ζήτημα του κοινωνικού κράτους. Ή μάλλον, θα έπρεπε να πούμε, όταν αρχίσαμε να ασχολούμαστε συστηματικά με τους **αγώνες μέσα και ενάντια** στο κοινωνικό κράτος. Το Δεκέμβρη του 1995 είχε ξεσπάσει στη Γαλλία ένα μεγάλο κίνημα απεργιών, ανοιχτών γενικών συνελύσεων σε σταθμούς τραίνων, σαμποτάζ κλπ. ενάντια στην πρώτη απόπειρα του γαλλικού κράτους να μεταρρυθμίσει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και να μετακυλίσει το κόστος αναπαραγωγής της εργασιακής δύναμης στις πλάτες των μισθωτών – η πρώτη σε μια μακρά σειρά παρόμοιων μεταρρυθμίσεων που θα γίνονταν σε όλη την Ευρώπη τα επόμενα χρόνια. Αφιερώσαμε ένα μεγάλο μέρος του βου τεύχους του περιοδικού σ’ αυτό το κίνημα. Εκεί αναφερθήκαμε για πρώτη φορά στο έργο του Φουκώ και ειδικά στο κεφάλαιο «Το δικαίωμα του θανάτου και η εξουσία πάνω στη ζωή» από τον πρώτο τόμο της *Ιστορίας της Σεξουαλικότητας* για να εξηγήσουμε αυτό που έλεγε ο Lazzarato, ότι «τα διάφορα αιτήματα των απεργών (μισθός, σύνταξη, κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση και επιμόρφωση) μπορούσαν να ερμηνευτούν από την άποψη του “δικαιώματος στη ζωή” εναντίον της “εξουσίας πάνω στη ζωή” ακριβώς σαν διαφορετικές αρθρώσεις των προβλημάτων της ζωής, του θανάτου, της υγείας, του πόνου, της γνώσης και της υποκειμενικότητας στη σημερινή καπιταλιστική οικονομία».¹

Ήταν το ίδιο αυτό κεφάλαιο, καθώς και το *Επιτήρηση και Τιμωρία*, που χρησιμοποιήσαμε πέντε χρόνια αργότερα, στην πρώτη έκδοση του *Σκοτώνουν τα Άλογα όταν γεράσουν* (2002), για να ερμηνεύσουμε τις «απαρχές» του κοινωνικού κράτους με έναν τρόπο που θα απέκλειε καταγωγικές συνέχειες και δεν θα ήταν μια ιστορία θεσμών και ιδεών που θα περιθωριοποιούσε την ταξική πάλη. Κρίναμε ότι το ιστορικό πλαίσιο «ανάδυσης» του κοινωνικού

κράτους ήταν πράγματι αυτό που προσδιόρισε ο Φουκώ: «η προσαρμογή της συσσώρευσης των ανθρώπων στη συσσώρευση του κεφαλαίου» ως συγκρουσιακή διαδικασία.

Παρότι δεν υπήρχε καμία άμεση αναφορά σ’ αυτό, το έργο του Φουκώ βρισκόταν στο υπόβαθρο του αφιερώματός μας στο *Μπουντρούμι και το Μάτι του Κεφαλαίου* στο 11ο τεύχος (2005), ενώ η εκτίμησή του ότι μεταπολεμικά η έννοια «φασισμός» χρησιμοποιείται ως ένα «περιπλανώμενο σημαίνον» που εμποδίζει την ακριβή ιστορική ανάλυση του παρόντος αποτέλεσε μια από τις αναφορές που μας βοήθησαν να εξηγήσουμε στο τεύχος 16-17 (2014) γιατί η διαμάχη φασισμού-αντιφασισμού επαναλαμβάνεται σήμερα ως φάρσα.

Στο παρόν κείμενο παρουσιάζουμε αυτά που εμείς θεωρούμε ως βασικά και χρήσιμα στοιχεία του θεωρητικού του έργου. Όπως κάναμε και με τον Μαρξ –την άλλη σημαντική θεωρητική μας επιρροή– στο τεύχος 16-17, δεν μας ενδιαφέρει να μιλήσουμε και να τοποθετηθούμε πάνω σε οτιδήποτε έχει γράψει ο Φουκώ. Ότι ακολουθεί δεν είναι ούτε συστηματική επεξήγηση του έργου του ούτε ακαδημαϊκή μελέτη. Διαβάζοντάς τον από μια προλεταριακή σκοπιά, από μια συγκεκριμένη σκοπιά άρνησης της καραντίνας και των μέτρων λιτότητας και πειθάρχησης που τη συνόδευσαν (για να μην επαναλαμβάνουμε πράγματα που έχουν ειπωθεί αλλού, παραπέμπουμε σε διάφορες υποσημειώσεις στα ντοκουμέντα της Συνέλευσης ενάντια στη Βιοεξουσία και την Κλεισούρα), θέλουμε να δείξουμε απλώς σε τι το έργο του βοήθησε τη θεωρητικο-πρακτική μας δραστηριότητα. Με άλλα λόγια, θέλουμε να δείξουμε με ποιο τρόπο η σκέψη του εξακολουθεί να είναι μια **δρώσα σκέψη**. Παραπέμποντας μάλιστα στο έργο του Χέγκελ, του Μαρξ, του Ντεμπόρ και άλλων προσπαθούμε να δείξουμε τι σημαίνει δρώσα σκέψη εν γένει.

Στην αρχική του μορφή το κείμενο παρουσιάστηκε ως εισήγηση στο πλαίσιο των μαθημάτων αυτομόρφωσης που οργάνωσε η Συνέλευση ενάντια στη Βιοεξουσία και την Κλεισούρα τον Απρίλιο-Μάιο του 2020. Στην παρούσα επεξεργασμένη και εκτεταμένη μορφή του χωρίζεται σε 17 ενότητες και 6 παραρτήματα. Οι πρώτες εκδοχές του κεφαλαίου 9 και του υποκεφαλαίου 17.2 –αν και όχι υπό γραπτή μορφή– παρουσιάστηκαν στα πλαίσια της Ομάδας Αυτομόρφωσης, η οποία τους τελευταίους μήνες οργανώνει στο Αυτοδιαχειριζόμενο Κυλικείο Νομικής μαθήματα υπό τον γενικό τίτλο *Η Ιατρική (και η επιστήμη εν γένει) ως ανταγωνιστική κοινωνική σχέση & γνώση/εξουσία*. Τα υποκεφάλαια 13.1 και 17.2 βασίζονται σε παλαιότερες εργασίες μας που έχουν ενταχθεί στο υλικό της Ομάδας Αυτομόρφωσης για το Κεφάλαιο του Μαρξ και πιο ειδικά στις εισηγήσεις #1, 43 και 70.²

1. ΤΠΤΓ #6, 1997, σελ. 17.

2. Οι δύο τελευταίες μπορούν να βρεθούν εδώ: <https://daskapital.espivblogs.net>